

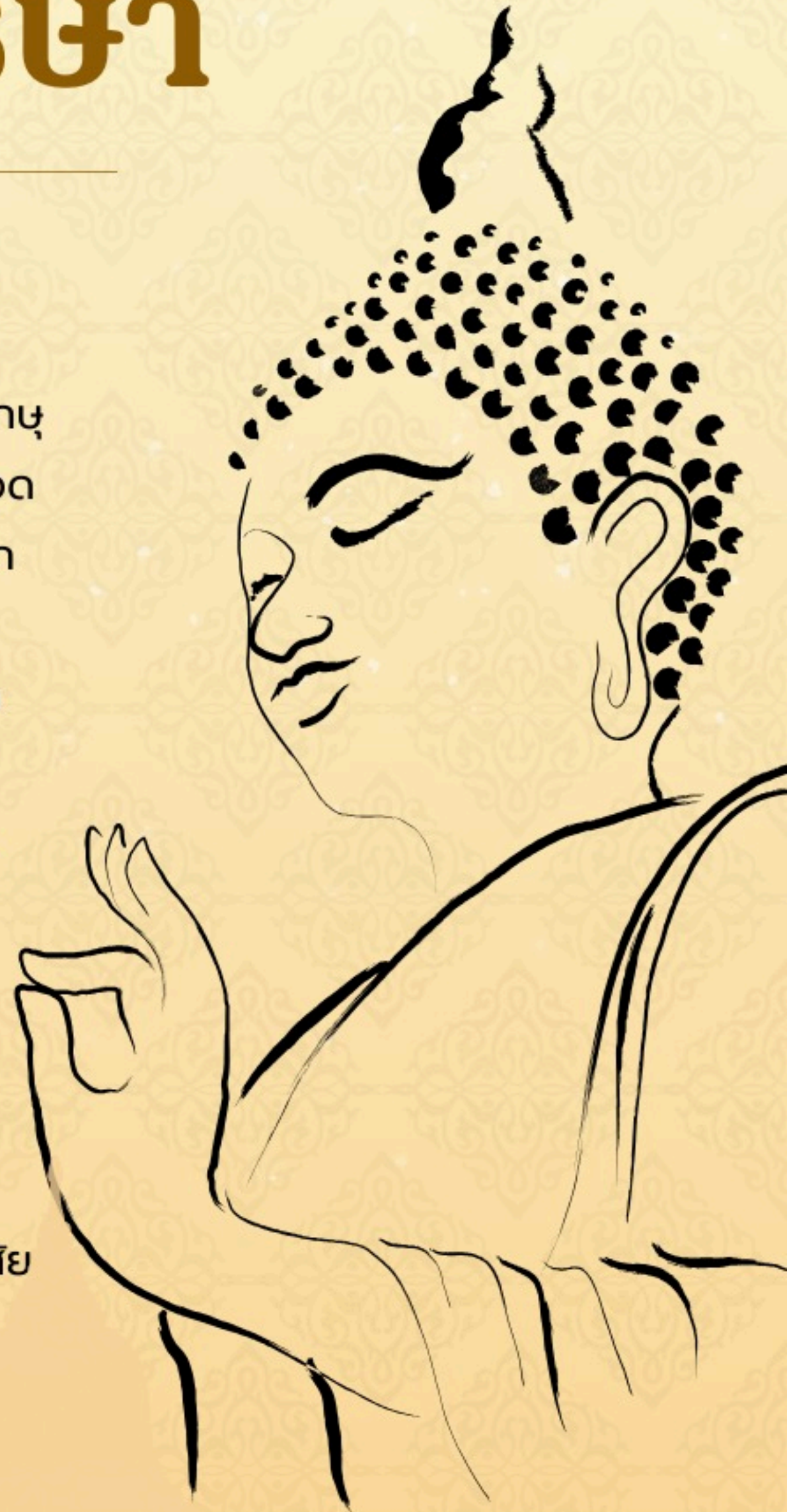
วันออกพรรษา

วันขึ้น ๑๕ เดือน ๑๑

วันออกพรรษา ถือเป็นวันสิ้นสุดการจำพรรษาของพระภิกษุสงฆ์ ที่อยู่ร่วมกันในวัดหรือสถานที่ซึ่งอธิษฐานเข้าพรรษาตลอดระยะเวลา ๓ เดือน หลังจากวันออกพรรษาแล้วก็สามารถจาริกไปค้างแรมที่อื่นได้

ในพระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า เป็นวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์มายังโลกมนุษย์ หลังจากที่พระองค์ได้เสด็จไปจำพรรษา และแสดงพระธรรมเทศนาโปรดเทพบุตรพุทธมารดา ซึ่งอยู่สวรรค์ชั้นดุสิต แต่ลงมาฟังพระธรรมเทศนาที่ชั้นดาวดึงส์

วันออกพรรษา พระสงฆ์จะประกอบพิธีทำสังฆกรรมซึ่งเรียกว่า “วันปวารณา” หรือ “วันมหาปวารณา” คือวันที่พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็น ได้ฟังหรือสงสัยในพฤติกรรมของกันและกัน

องค์ความรู้ : หอสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี เฉลิมพระเกียรติ

วันออกพรรษา

วันปวารณา หรือ วันมหาปวารณา

วันออกพรรษานี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วันปวารณา หรือ วันมหาปวารณา หมายถึง การที่พระภิกษุสงฆ์เปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ด้วยกันว่ากล่าวตักเตือนได้ ปวารณา เป็นพิธีกรรมของสงฆ์ที่ท่่านทำปวารณาต่อกันในวันออกพรรษาต่างรูปต่างกล่าวคำปวารณาตามลำดับอาวุโส เหตุที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสงฆ์ทำปวารณา ด้วยสมัยหนึ่งพระพุทธองค์ประทับอยู่ที่พระเชตวันมหาวิหาร เมืองสาวัตถี มีภิกษุพวกหนึ่ง จำนวนหลายรูป ซึ่งจำพรรษาอยู่ในวัดแห่งแคว้นโกศล ประสงค์จะป้องกันการวิวาทมิให้เกิดขึ้นแก่กันและกัน จึงตั้งกติกาไม่พูดกันใครมีกิจอย่างไรรู้ก็ทำไปตามหน้าที่ วิธีนี้เรียกว่า มุคฉัตถ คือ ปฏิบัติเหมือนคนใบ้ ครึ่งออกพรรษาแล้วพากันมาเฝ้าพระพุทธเจ้ากราบทูลมูลวัตรที่ตนปฏิบัติให้ทรงทราบพระพุทธองค์ทรงดำนิว่าความประพฤติเช่นนั้นเหมือนสัตว์เดียรัจฉาน ธรรมดาสัตว์แม้จะอยู่ด้วยกันก็ไม่ถามถึงทุกข์สุขกันแล้วตรัสห้ามภิกษุมิให้ปฏิบัติดังนั้นต่อไป ถ้าปฏิบัติจะปรับโทษเป็นอาบัติทุกกฏ จากนั้นจึงทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้จำพรรษาครบสามเดือนปวารณาแก่กัน คือว่ากล่าวตักเตือนข้อผิดพลาดตามที่ได้เห็นหรือได้ยิน คำปวารณามีใจความว่า “ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอปวารณาต่อสงฆ์ด้วยได้เห็นเองก็ดี ด้วยได้ฟังมาก็ดีด้วยสงสัยก็ดี ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวต่อข้าพเจ้าเมื่อข้าพเจ้าสำนึกได้จัดทำการแก้ตัวเสียใหม่” ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้ามิได้ทรงถือบุคคลเป็นใหญ่ แต่พระองค์ทรงถือธรรมคือ ความถูกต้องความควรเป็นสำคัญ เมื่อรู้เห็นความไม่ดีไม่งามของกันและกันแล้ว ก็ทรงอนุญาตให้ว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทั้งนี้ก็เพื่อความบริสุทธิ์ในหมู่สงฆ์ และเป็นความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนาด้วย

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันออกพรรษา

๑. ประเพณีตักบาตรเทโว (วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังจากออกพรรษาแล้ว ๑ วัน)
๒. พิธีทอดกฐิน (ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ กำหนด ๑ เดือนนับตั้งแต่วันออกพรรษา)
๓. พิธีทอดผ้าป่า (ไม่จำกัดกาล)
๔. ประเพณีเทศน์มหาชาติ (นิยมทำกันในวันขึ้น ๘ ค่ำ หรือวันแรม ๘ ค่ำ กลางเดือน ๑๒ ในบางท้องถิ่นอาจนิยมทำกันในเดือน ๕ ต่อเดือน ๖ หรือในเดือน ๑๐)

ประเพณีที่นิยมกระทำในวันออกพรรษา

ประเพณีตักบาตรเทโว

"ตักบาตรเทโว" หรือตักบาตรเทโวโรหณะ คำว่า เทโว ย่อมาจาก "เทโวโรหน" แปลว่า การเสด็จลงจากเทวโลก เป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในเวลาเช้าวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังจากที่พระองค์ทรงจำพรรษาที่นั่นเป็นเวลา ๓ เดือน เพื่อแสดงธรรมโปรดพุทธมารดา ครั้นถึงวันมหาปวารณา เสด็จลงจากเทวโลกในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ตำนานเล่าว่า พระอินทร์ทรงนิมิตบันได ๓ อย่างถวาย คือ บันไดทอง บันไดแก้วมณี บันไดเงิน หวังบันไดพาอยู่ที่ยอดเขาสิเนรุ เชิงบันไดอยู่ที่ประตูเมืองสังกัสสนคร ใกล้เมืองพาราณสี เวลาเสด็จลงทรงใช้บันไดแก้วมณี เหล่าเทวดาลงทางบันไดทอง เหล่ามหาพรหมลงทางบันไดเงิน เรียกการเสด็จครั้งนั้นว่า เทโวโรหณะ

การตักบาตรเทโว จะกระทำกันในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ คือหลังจากวันออกพรรษาแล้ว ๑ วัน พุทธศาสนิกชนจึงพากันทำบุญตักบาตรเป็นการใหญ่เพราะไม่ได้เห็นพระพุทธเจ้ามาถึง ๓ เดือน การตักบาตรจึงได้ปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาเป็นประเพณี เรียกประเพณีนี้ว่าการตักบาตรเทโวโรหณะ นิยมสืบ ๆ ว่า การตักบาตรเทโว มาจนถึงปัจจุบัน

ที่มาของข้อมูล

รนาทิต. วันสำคัญของไทย. กรุงเทพฯ : ขมรมเด็ก, ๒๕๔๑.
เลขหมู่ ๓๙๔.๒๖ ร๒๓๑๖ ฉ.๐๑

สุภักดิ์ อุนกุล. วันสำคัญของไทย. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์, ๒๕๔๒
เลขหมู่ ๓๙๔.๒๖๘ ส๘๓๔๖

ผู้เรียบเรียง : นางสาวทิพย์สุดา อาจดีเจ้าพนักงานห้องสมุดปฏิบัติงาน
หอสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี เฉลิมพระเกียรติ

